

مزایای پیوستن ایران به سازمان همکاری شانگهای و تاثیر آن بر قفقاز

عضویت کامل ایران در سازمان همکاری شانگهای گامی بسیار مهم هم برای ایران و هم برای خود سازمان است. این دومین توسعه سازمان همکاری شانگهای در پنج سال گذشته به بازیگران بزرگ منطقه است.

آران نیوز: در جلسه اخیر شورای سران کشورهای سازمان همکاری شانگهای در چهارم ژوئیه، عضویت کامل ایران رسمیت یافت. سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه، اظهار داشت که این گروه از شرکای گفتگوی جدید استقبال می کند. از این پس، فضای سازمان همکاری شانگهای را با در نظر گرفتن اعضای جدید و کشورهای شریک گفتگو، از اروپا و خاورمیانه تا جنوب و جنوب شرق آسیا را شامل می شود.

سازمان همکاری شانگهای یک بلوک تجاری و امنیتی است که در سال ۲۰۰۱ تاسیس و در حال حاضر شامل چین، هند، قزاقستان، قرقیزستان، پاکستان، روسیه، تاجیکستان و ازبکستان به عنوان اعضای کامل است. علاوه بر اعضای کامل، سازمان همکاری شانگهای همچنین شامل افغانستان و مغولستان به عنوان ناظر و شرکای گفتگو در ارمنستان، آذربایجان، بحرین، بلاروس، کامبوج، مصر، کویت، مالدیو، میانمار، نپال، قطر، عربستان سعودی، سریلانکا، ترکیه و امارات است.

جمعیت این سازمان نیمی از جهان را تشکیل می دهند که آن را به یک سازمان عظیم تبدیل می کند که نمی توان آن را از نظر سیاسی، اقتصادی یا نظامی در سیستم جهانی دست کم گرفت، به ویژه که اکثر کشورهای عضو آن مخالف هژمونی آمریکا در سراسر جهان هستند و نگرانی های خود را در این زمینه بارها ابراز کرده اند.

سازمان همکاری شانگهای یک بلوک تجاری و امنیتی است که در سال ۲۰۰۱ تاسیس و در حال حاضر شامل چین، هند، قزاقستان، قرقیزستان، پاکستان، روسیه، تاجیکستان و ازبکستان به عنوان اعضای کامل است. علاوه بر اعضای کامل، سازمان همکاری شانگهای همچنین شامل افغانستان و مغولستان به عنوان ناظر و شرکای گفتگو در ارمنستان، آذربایجان، بحرین، بلاروس، کامبوج، مصر، کویت، مالدیو، میانمار، نپال، قطر، عربستان سعودی، سریلانکا، ترکیه و امارات است.

اهمیت راهبردی پیوستن ایران

موانع تحریم ها علیه ایران مانع از پیوستن ایران به این مجمع در سال ۲۰۰۸ شد. از آنجایی که در آن زمان تحت تحریم های سازمان ملل بود، درخواست تهران به طور جدی مورد توجه قرار نگرفت، زیرا این سازمان اعلام کرد که هر کشوری که با تحریم های سازمان ملل متحد روبرو است نمی تواند به آن بپیوندد. پس از دستیابی به توافق هسته ای با ایران در سال ۲۰۱۵ و پایان تحریم ها، الحاق ایران به موضوعی داغ تبدیل شد، اگرچه پیشرفت واقعی کند بود.

عضویت کامل ایران در سازمان همکاری شانگهای گامی بسیار مهم هم برای ایران و هم برای خود سازمان است. این دومین توسعه سازمان همکاری شانگهای در پنج سال گذشته به بازیگران بزرگ منطقه است. ایران همچنین بازیگر منطقه ای بسیار مهمی است که نقش مهمی در ساختار امنیتی جنوب آسیا ایفا می کند و به طور سنتی روابط خوبی با هند، چین و روسیه دارد. با الحاق ایران به سازمان همکاری شانگهای، این سازمان پلی به سوی یک منطقه کوچک دیگر قفقاز خواهد داشت. باید توجه داشت که شرایط واقعی برای گنجاندن کامل منطقه قفقاز در پروژه های سازمان ایجاد شده است. سازمان همکاری شانگهای با داشتن وضعیت شرکای گفتگو با باکو و ایروان از سال ۲۰۱۵ می تواند نقش فعال تری در جمهوری های قفقاز جنوبی داشته باشد.

حتی روزنامه جروزالم پست اذعان می کند که این اقدام به تلاش روسیه و چین برای تغییر نظم جهانی کمک و به ایران اجازه می دهد موقعیت خود را در آسیای مرکزی و فراتر از منطقه تقویت کند. در عین حال، این نشریه تاکید می کند که تقویت ایران شامل انعقاد توافقنامه ۲۵ ساله با چین در زمینه همکاری همه جانبه و همچنین تشکیل و تقویت اتحاد فعالانه با روسیه است.

با بهبود روابط ایران و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به ویژه عربستان سعودی و امارات، دهلی نو فرصتی برای بررسی فرصت های سه جانبه با ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس دارد. یکی از بسترهای مهم برای چنین همکاری، سازمان همکاری شانگهای (SCO) است. اخیراً، کشورهای حوزه خلیج فارس مانند عربستان سعودی و امارات علاقه بیشتری به سازمان همکاری شانگهای نشان داده و زمینه برای هند برای بررسی همکاری در پروژه های اتصال وجود دارد.

روابط هند با ایران نه تنها در چارچوب تلاش های دوجانبه بلکه فراتر از آن نیز مهم است. هند اکنون می تواند از پروژه چابهار به عنوان ابزاری برای تقویت بیشتر پیوندهای اقتصادی با

کشورهایی مانند عربستان سعودی و امارات استفاده کند. بنابراین شرایط به این بستگی دارد که هند چگونه در چشم انداز ژئوپلیتیک خاورمیانه و همچنین وضعیت ژئوپلیتیکی در حال تغییر در سطح جهانی حرکت می کند.

سازمان همکاری شانگهای به نوبه خود می تواند روی کمک های قابل توجهی در توسعه کریدور حمل و نقل شمال-جنوب حساب کند، که ایرانی ها قبلاً سرمایه گذاری هنگفتی در آن انجام داده اند. علاوه بر این، کریدور چین - آسیای مرکزی - آسیای غربی - مدیترانه پتانسیل بالایی که دارد، اکنون به عنوان راهکاری برای توسعه تجارت بین شرق و غرب اوراسیا توصیف می شود. با همکاری اعضای سازمان همکاری شانگهای می توان شرایط لازم را برای اجرای این کریدور و بهره مندی اعضا از آن تضمین کرد. تامین مالی مشترک زیرساختی کریدورهای شمال - جنوب و همچنین چین - غرب آسیا - مدیترانه و نقش مشترک در اجرا و مدیریت آنها می تواند به عنوان راه حلی در قالب سازمان همکاری شانگهای پیشنهاد شود.

همچنین چین برای امنیت انرژی خود به صنعت نفت خاورمیانه وابسته و در پروژه های زیرساختی در سراسر خلیج فارس سرمایه گذاری کرده است. چین با تبدیل شدن به بزرگترین سرمایه گذار و شریک تجاری کشورهای حاشیه خلیج فارس جایگاه ویژه در خاورمیانه دارد. پیش بینی می شود که با پیوستن ایران به شانگهای، کشورهای خلیج نیز تمایل داشته باشند که عضو دائمی این سازمان باشند. البته نباید میانجیگری چین بین تهران و ریاض در گسترش احتمالی شانگهای در آینده بین کشوری نادیده گرفت.

پیوستن به سازمان همکاری شانگهای یک هدف دیرینه برای تهران بوده است. نه به عنوان جنبه ای از رویکرد سیاسی آن در قبال خاورمیانه، بلکه بیشتر به عنوان گسترش تلاش هایش برای تقویت رویکرد شرق گرایی است. طی چند سال گذشته، ایران در حال مذاکره با روسیه و چین برای امضای شراکت های راهبردی بلندمدتی بوده که می تواند سیاست خارجی این کشور را برای دهه های آینده شکل دهد. تهران با پیوستن به سازمان همکاری شانگهای به تکمیل این مشارکت نزدیکتر شده و سیاست خارجی جدید خود را با محوریت آسیا پیش برده است که بر دو رکن استوار است: تقویت روابط با همسایگان و ایجاد مشارکت استراتژیک با قدرت های غیر غربی. در مجموع، عنصر کلیدی در سازمان همکاری شانگهای توسعه اقتصادی است و این سازمان شرایط مطلوبی را برای همه اعضای خود از جمله ایران، هند و روسیه ایجاد می کند.